

## המעט שנותר לי כאדם

מצרפתית: צוריאל אסף

בנו'מן פונדאן (1898-1944) נולד ברומניה ופרסם ברומנית את יצירותיו המוקדמות. בגיל עשרים וחמש עבר לפריז והחל לכתוב צרפתית. חיבר שירה, מסות פילוסופיות ומאמרי ביקורת. במוקד יצירתו חויית הזרות הקיומית המובעת לרוב דרך דמות הנוסע או המהגר. נרצח באושוויץ והותיר צוואה ספרותית מהדהדת שהיא צעקת תפילה קיומית.

### מבוא בפרוזה

אֵלֵיכֶם אֲנִי מְדַבֵּר, הָאֲנָשִׁים מִנֶּגֶד,  
מְדַבֵּר כְּאָדָם אֶל אָדָם,  
עִם הַמֶּעֵט שֶׁנֹּתֵר לִי כְּאָדָם,  
עִם מְעַט הַקּוֹל שֶׁנֹּתֵר בְּגִרְוֹנִי.  
דְּמִי שְׂפוּף עַל הַדְּרָכִים, זֶה אֶפְשָׁרִי, אֶפְשָׁר –  
אֶל תִּקְרְאוּ לְנִקְמָה!  
הֵהָלֵל נָתַן, הַחַיּוֹת נִצּוּדוּ,  
הַנִּיחוּ לִי לְדַבֵּר עִם אוֹתָן הַמַּלְיָם  
שֶׁאֲנִי חוֹלְקִים –  
עוֹד נֹתֵר מִהֵן מְעַט מוֹבֵן!

יּוֹם יְבוֹא, וְדַאי, וְהַצָּמָא יִרְגַּע,  
נִהְיָה מַעֲבָר לְזִכְרוֹן, וְהַמָּוֶת  
יִשְׁלִים אֶת מְלֶאכֶת הַשְּׁנָאָה,  
אֶהְיָה זֶר סִרְפָּד תַּחַת כְּפֹת רִגְלִיךָ –  
וּבִכְן, מוֹטֵב שֶׁתִּדַּע שֶׁהָיוּ לִי פָנִים  
כְּמוֹךָ, וּפֶה שֶׁהִתְפַּלֵּל, כְּמוֹךָ.

כַּאֲשֶׁר נִכְנַס אֶבֶק, אוֹ גִרְגֵּר חֲלוֹם  
 אֶל הָעֵין, בְּמַעַט מֶלַח הָעֵין בּוֹכָה, וְכַאֲשֶׁר  
 קוֹץ רַע מִפְצֵעַ אֶת עוֹרִי,  
 דָּם אָדָם זוֹלָג, מִמֶּשׁ כְּשֶׁלֶךְ!  
 וְדַאי, בְּדִיוק כְּמוֹךְ הֵייתִי אֲכֹזֵרִי, הֵייתִי  
 צָמָא לְרִכּוּת, לִכְח  
 הַזֶּה, לְעֶנֶג וּלְכָאֵב.

בְּדִיוק כְּמוֹךְ אֲחֻזְתִּי בְּרָשַׁע וּבַחֲרָדָה  
 בַּעֲתוֹת שְׁלוֹם, שְׁכוֹר בְּנִצְחוֹנוֹת,  
 מְזַעֵזַע וְסָחוּף בַּעֲתוֹת כְּשֶׁלּוֹן.

כֵּן, הֵייתִי אִישׁ כָּכָל הָאֲנָשִׁים,  
 חֵייתִי עַל הַלֶּחֶם, הַחֲלוּמוֹת וְהַיֹּאֵשׁ. וְכֵן,  
 אֶהְבֵּתִי, בְּכִיתִי, שְׁנֵאתִי וְסִבֵּלְתִי.  
 קִנֵּיתִי פְּרָחִים וְלֹא תָמִיד הַשְׁלַמְתִּי  
 אֶת חוּבוֹתַי בְּזִמָּן, בְּסוֹפֵי שְׁבוּעַ יִצְאֲתִי לְטִיֵּל,  
 לְדוּג, תַּחַת עֵין הָאֱלֹהִים, דָּגִים מְדַמְיָנִים.  
 רַחֲצֵתִי בְּמֵי הַנַּחַל

שֶׁשֶׁר בְּסִבְכִּים וְאֶכְלֵתִי טֻגְנִים.  
 בַּעֲרֵב אַחֲרֵי כֵן, שִׁבְתִּי לְמִטָּתִי,  
 עֵיף, בָּלֵב מֵתֵשׁ וּמְלֵא בְּדִידוֹת,  
 מְלֵא רַחֲמִים עֲצֻמִּים,  
 מְלֵא רַחֲמִים עַל הָאָדָם,  
 מִבְּקֶשׁ, מִבְּקֶשׁ לְשׂוֹא עַל בְּטֶן הָאִשָּׁה  
 אֶת הַשְׁלוֹם הַבִּלְתִּי אֶפְשָׁרִי שְׁאִבְדָנוּ  
 פַּעַם, בְּפֶרֶדֶס הַגָּדוֹל שְׁבִמְרִכּוֹז  
 פָּרַח עֵץ הַחַיִּים.

אֲנִי קוֹרֵא כְּמוֹךְ בְּכָל הָעֲתוֹנִים וְהַסְפָּרִים,  
 וְלֹא מִבֵּין דָּבָר בְּעוֹלָם,  
 וְלֹא מִבֵּין דָּבָר בָּאָדָם,  
 גַּם אִם לֹא פַעַם אֲמַרְתִּי  
 אֶת הַהֶפֶךְ.

וְכַאֲשֶׁר הַמּוֹת, הַמּוֹת הַגִּיעַ, אוֹלִי  
 הָעֵמֶדְתִּי פָנִים שְׁאֲנִי יוֹדַע  
 אֶת הָאֱמֶת.

אוכל לומר לך בשעה זאת,  
היא באה אל עיני המפתעות  
נדהמות להבין כה מעט –  
האם היטבת להבין ממני?

ואף-על-פי-כן, לא!  
לא הייתי אדם כמוך.  
אתה לא נולדת בדרך,ים,  
איש לא זרק את ילדיך  
כחתולים חסרי עינים,  
לא נדת מעיר לעיר  
נרדף בידי הרשיות,  
לא הפרת את אסונות השחר,  
את קרונות הבקר,  
ואת ההתפחות המרה של ההשפלה,  
מאשם בעברה שלא בצעת,  
ברצח שגויותו עדין חסרה,  
משנה שמות ופנים  
כדי שלא להשתמש בשם גנוב  
ובפנים ששמשו כבר את כלם  
ליריקה!

יום יבוא, ודאי, כשיקרא השיר  
לנגד עיניך ממש, בלי לבקש  
דבר! שכח מזה, שכח! זוהי רק  
צעקה, שלא נתן לשם בשיר  
משלם, האם נותר לי הזמן הדרוש לסיים?  
אך כאשר תצמד על זר הסרפד  
שהייתי אני, במאה אחרת  
בספור שכבר יתישן,  
זכר רק שהייתי חף מכל אשמה  
וכי, בדיוק כמוך, בן תמותה,  
היו גם לי פנים מסמנות  
בכעס, ברחמים ובשמחה,  
פנים של אדם, בפשטות!

## דיוקן עצמי

האם אין דבר שיוכל להרגיע אותנו?  
מעט שלג על שפתי הכוכבים,  
מעט מיתת נשיקה?

אני, בכל זה – מי – אני?  
פונדאן (בנז'מן) נוט –  
חוצה ברגל, ארץ, שירים.

מערבלת ענקית של מתים  
נבטת בעתון שלהם. סוף העולם  
נמצא, בישיבה, בנמל הישן  
משחק התקפי

ראה את עצמך, פונדאן בנז'מן,  
בתוך הקרחון, העפעפים כבדים,  
איש בין אנשים. מת מרעב.